

UNA ROSELLA COM A HOMENATGE

JOSEP MARIA SOLÀ

Si viatgeu a Anglaterra pels volts de Tots Sants, veureu que molta gent porta un pin amb una rosella a la banda esquerra del vestit. Aquesta petita rosella simbolitza la sang vessada per milers de soldats a la Primera Guerra Mundial (anomenada la Gran Guerra) que va durar del 1914 al 1918, i que va deixar milions de morts a tot Europa.

L'origen d'aquest pin tan curiós és en un poema anglès titulat «En els camps de Flandes», escrit per un jove oficial canadenc, John McCrae, durant els primers dies de maig del 1915, enmig de la segona batalla d'Ypres (un poblet de la regió de Flandes, a Bèlgica). És un poema curt, molt bonic i molt trist que parla dels camps de Flandes on s'agiten les roselles enmig de les creus que indiquen el lloc dels morts; i nosaltres no els

hem d'oblidar pas ni perdre-hi la fe perquè, si ho fem, els morts no podran dormir. La idea d'utilitzar la rosella com a símbol dels caiguts (com una «flor de sang») a la Gran Guerra va ser d'una jove secretària de l'oficina central de l'Associació Cristiana de Joves (YMCA) de Nova York, Moina Belle Michael, després de llegir-ne el poema: així, poc temps després de la fi de la Gran Guerra, es van posar a la venda les primeres flors de rosella naturals (més endavant es transformarien en pins), a fi de recaptar diners per a les vídues i els orfes de les víctimes d'aquells quatre anys terribles.

El dia que tothom porta el pin de la rosella penjat damunt del cor és l'11 de novembre, perquè va ser en un dia com aquest de l'any 1918 que es va signar l'armistici, la pau que va posar fi a aquella guerra de trinxeres, de fang i de foscor.

La Primera Guerra Mundial va enfrontar els aliats (França, Gran Bretanya, Rússia) contra els imperis central (Alemanya, imperi austrohongarès, imperi otomà). Tot i que Espanya s'hi mantingué neutral, alguns catalans s'hi van enrolar com a voluntaris per lluitar a les files de l'exèrcit francès (es parla d'un miler de voluntaris, aproximadament). Doncs bé, la majoria d'intel·lectuals catalans es va posicionar a favor dels aliats, i també ho va fer l'escriptor i dibuixant Apel·les Mestres.

Mestres va quedar tan impressionat dels horrors d'aquesta guerra que li va dedicar un llibre de poemes sencer que es titula, precisa-

ment, *Flors de sang* (1917). L'única rosella que apareix en aquests 38 poemes és la del Preludi, quan el poeta, que es confessa fins llavors «cantaire dels sembrats i les espigues, i de les seves amigues, les roselles», declara que no pot seguir amb aquests temes bucòlics mentre la barbàrie s'estén per Europa. Per això, ell no es pot girar d'esquena a l'època que li ha tocat de viure, ja que la seva obligació moral és denunciar aquella guerra horrible.

Un dels poemes més impac-tants del llibre és «La cançó dels invadits», que està inspirat en la invasió de Bèlgica per part de les tropes germàniques: concretament, en la tristament famosa batalla de Verdun (1916). La primera estrofa d'aquest poema de Mestres diu així:

No passareu! I, si passeu,
serà damunt d'un clap de cendra;
les nostres vides les prendreu,
nostre esperit no l'heu de prendre.
Mes no serà! Per més que feu,
no passareu!

Es veu que el primer vers, «No passareu», recull una frase d'un oficial francès a les ordres del general Philippe Pétain: aquesta frase, també en castellà («¡No pasarán!») es va convertir en l'eslògan de la República espanyola contra el feixisme durant el 1936, i el poema de Mestres, amb música del mateix autor, es va transformar en un dels himnes de les tropes republicanes que marxaven al front. Si la cançó de Mestres va ser un dels himnes catalans de la República, la seva mas-

cota és un infant anomenat «El més petit de tots», dibuixat per la gran il·lustradora Lola Anglada i convertit en petita escultura per Miquel Paredes. Aquest infant rodanxó amb barretina, braç esquerre aixecat amb el puny clos i senyera catalana a la mà dreta, obre la boca amb una «o» que està cridant el «No passareu» d'Apel·les Mestres.

El mateix Mestres, el desembre de 1918 (després que s'hagués signat l'armistici), va fer una segona part del seu poema «La cançó dels invadits» —abans esmentat—, que va titular «I no heu passat!». Uns versos d'aquesta continuació diuen així:

Vida i honor vos heu jugat
mes no heu passat!
Si un altre Atila, a sang i a foc,
vos desfermés, clamant venjança,
trobareu sempre al mateix lloc
una muralla redreçant-se.

Si a partir d'ara, qualsevol primavera, aneu a passejar pels camps de blat i veieu les espigues esquitxades amb el vermell viu de les roselles, no penseu només que són unes herbotes que el pagès s'ha descuidat d'eliminar. Recordeu les roselles d'«Els camps de Flandes», i també aquell poema-flor-de-sang que va escriure Apel·les Mestres, i penseu en els qui ja no hi són, en els caiguts en qualsevol guerra que encara continuï en el nostre món: dediqueu-li el record de la rosella —com a homenatge— i penseu que cap guerra no mereix de ser començada, ni imaginada, mai de la vida.